

FAKTA-hanke

**IRAK: TIEDONHANKINTAMATKA BAGDADIIN HELMIKUUSSA 2019
TURVALLISUUSTILANNE, ALUEIDEN HALLINTA JA VIRANOMAISSUOJELUN
SAATAVUUS ETENKIN ISISILTÄ VAPAUTETUILLA ALUEILLA**

**TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO**

Euroopan unionin tuella

17.6.2019

Maatietopalvelu
Tiedonhankintamatkaraportti

Johdanto

Tämä raportti on laadittu osana Euroopan unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) rahoittamaa FAKTA-hanketta¹. Maahanmuuttoviraston kaksi tutkijaa toteutti tiedonhankintamatkan Bagdadiin helmikuussa 2019. Matkan tavoitteena oli kerätä tietoa seuraavista teemoista:

- Paluut aiemmin ISISin hallinnassa olleille kotialueille
- Viranomaissuojelun saatavuus ja alueiden hallinta etenkin Anbarin, Salah al-Dinin, Diyalan, Nineven ja Bagdadin lääneissä
- Mielenterveyshoito Irakissa
- Yksittäisiä asioita esimerkiksi liittyen irakilaisiin asiakirjoihin

Tässä raportissa käsitellään viranomaissuojelun saatavuutta ja alueiden hallintaa etenkin ISISiltä vapautetuilla alueilla Nineven, Salah al-Dinin, Kirkukin, Diyalan, Anbarin ja Bagdadin lääneissä.

Matkan aikana toteutettiin 20 haastattelua. Tutkijat haastattelivat YK:n organisaatioita, kansainvälisiä, kansallisia ja paikallisia järjestöjä, tutkijoita ja irakilaisia viranomaisia. Lisäksi Maahanmuuttoviraston edustajat haastattelivat kansainvälisissä tehtävissä työskennellyttä henkilöä Suomessa. Useimmat haastatelluista halusivat tulla mainituksi matkaraporteissa nimettömänä lähteenä.

Matkalla luotiin kontaktiverkostoa kansainvälisten ja kansallisten toimijoiden kuten kansainvälisten järjestöjen, viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja tutkijoiden kanssa. Kontaktiverkostolta voidaan hankkia vastaisuudessa tietoa Irakin tilanteesta Maahanmuuttoviraston päätöksenteon tueksi.

¹ Lähtömaatiedon tiedonhankintamatkakäytännön kehittämishanke vuosina 2017–2020.

Sisällys

1. Yleisiä huomioita Irakin tilanteesta, aluehallinnasta, turvallisuusjoukoista ja Hashd al-Shaabin militoista	3
2. Isis-konflikti eri alueilla	5
3. Turvallisuustilanne ja aluehallinta	6
3.1. Nineve	6
3.2. Salah al-Din	9
3.3. Kirkuk	11
3.4. Diyala	12
3.5. Anbar	13
3.6. Bagdad	14
3.7. Babylon	16
3.8. Basra ja muu Etelä-Irak	16
4. Viranomaisuojelusta ja oikeudenloukkauksista	17
Lähteet	21

Tietoa raportista

Tämä Maahanmuuttoviraston maatietopalvelun kirjoittama raportti on laadittu Euroopan unionin maatiedon analysointia koskevan laatuohjeistuksen sekä tiedonhankintamatkoja koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Raportti perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin. Raportissa hyödynnetään tiedonhankintamatkan aikana tehtyjä haastatteluja ja sitä on tarvittaessa täydennetty kirjallisella lähdeaineistolla. Käytetyn lähdemateriaalin määrä on rajallinen, eikä raportti ole tyhjentävä. Kattavan kuvan saamiseksi raporttia ei pidä käyttää päätöksenteossa yksinään, vaan yhdessä muiden lähteiden kanssa. Se, että jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei mainita raportissa, ei tarkoita sitä, että tällaista tapahtumaa ei koskaan tapahtunut tai että henkilö tai organisaatio ei ole olemassa. Raportti perustuu maatietopalvelun itsenäiseen tutkimukseen ja analyysiin. Maatietopalvelu vastaa raportin sisällöstä. Raportissa esitetyt näkemykset ja lausunnot eivät välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston kantaa, eikä raportti ole oikeudellinen arvio tai poliittinen lausunto.

1. Yleisiä huomioita Irakin tilanteesta, aluehallinnasta, turvallisuusjoukoista ja Hashd al-Shaabin militoista

Irakissa toimii eri alueilla armeijan, poliisin, terrorisminvastaisten yksiköiden ja Hashd al-Shaabin² joukkoja. Turvallisuusjoukkojen Paikalliset operaatiokeskukset kontrolloivat turvallisuusjoukkoja kullakin alueella.³ Kaupunkien keskustaa kontrolloivat tyypillisesti paikallispoliisi sekä federaatiopoliisi⁴ ja armeijan joukot.⁵

ISISiltä vapautetuilla alueilla järjestystä pitää yllä pääasiassa federaatiopoliisi, sisäministeriön erikoisjoukkojen prikaatit, joita on yksi jokaisessa läänissä, ja Irakin armeija.⁶ Pääteitä kontrolloivat yleensä armeija ja federaatiopoliisi. Hashd al-Shaabin joukoilla ei ole haastatellun kansainvälisen organisaation mukaan lupaa kontrolloida läänien, piirikuntien ja kuntien välisiä pääteitä.⁷

Irakin turvallisuusjoukoissa on edustettuna kurdeja, arabeja, turkmeeneja ja muita ryhmiä. Ajoittain eri ryhmien tasapaino muuttuu, kun tietyille alueille pyydetään lisää turvallisuusjoukkoja muualta maasta, esimerkiksi naapuriläänistä. Tällöin joukot eivät välttämättä enää vastaa paikallisten viranomaisten väestöjakaumaa.⁸

Muualta maasta eri alueille komennetut joukot ovat hyvin heterogeenisiä. Suurin osa on vakinaisen armeijan joukkoja. Ongelmallisille alueille komennetaan usein terrorismin vastaisia joukkoja⁹, joita pidetään eri turvallisuusjoukoista ammattimaisimpina, ja jotka nauttivat väestön valtaosan luottamusta. Terrorisminvastaiset joukot ovat osoittaneet puolueettomuutta operaatioissaan eri alueilla, muun muassa Nineven läänissä. Toisaalta ne ovat myös syyllistyneet ylilyönteihin operaatioissaan.¹⁰

Muiden turvallisuusjoukkojen lisäksi ISISistä vapautetuilla alueilla toimii Hashd al-Shaabin joukkoja. Niitä löytyy tyypillisesti sellaisilta syrjäisemmiltä alueilta, kuten aavikoilta ja vuorilta, joissa ne joutuvat kosketuksiin ISISin terroristien kanssa¹¹. Tästäkään syystä Hashd al-Shaabin joukkoja ei yleensä kohtaa tarkastuspisteillä.¹²

Hashd al-Shaabi yrittää saada sunnimilitioita lakkautettua Salah al-Dinin ja Anbarin lääneissä sekä Nineven läänissä Mosulin eteläpuolella ja haluaisi niiden taistelijoiden siirtyvän perinteisiin turvallisuusjoukkoihin¹³ tai muihin julkisiin virkoihin.¹⁴ Erään kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan sunnimilitiat eivät ole myöskään edustettuina Hashd al-Shaabin päämajassa Bagdadissa ja heidän edustuksensa pääkaupungissa on ylipäätään vähäinen.¹⁵

² Hashd al-Shaabiin, engl. Popular Mobilization Units (PMU)/ Popular Mobilization Forces (PMF) kuuluu pääasiassa shiiamilitioita, sekä muiden kansanryhmien kuten sunniarabien, kristittyjen ja turkmeenien joukkoja. Joukot laillistettiin marraskuussa 2016. Hashd al-Shaabi otti osaa alueiden valtaamiseen ISISiltä ja sen joukkoja on edelleen näillä alueilla sekä Irakin keskushallinnon Irakin Kurdistanin joukoilta lokakuussa 2017 valtaamallaan ns. kiistellyillä alueilla.

³ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁴ Eli Irakin liittovaltion poliisi.

⁵ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁶ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁷ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁸ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁹ Counter Terrorism Units (CTU).

¹⁰ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹¹ The Washington Institute julkaisi toukokuussa 2019 interaktiivisen kartan Irakin ja Syyrian shiiamilitioista, ml. Hashd al-Shaabiin kuuluvat militiat. Kartta ja sen esittely löytyvät osoitteesta: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-shia-militia-mapping-project> (käyty 23.5.2019)

¹² Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹³ Poliisi, armeija ym.

¹⁴ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁵ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

Irakin turvallisuusjoukot ja Hashd al-Shaabi ovat sulkeneet ”epäaitojen” Hashd al-Shaabin militioiden toimistoja.¹⁶ Basnews -verkkomedian mukaan pääministeri Adil Abdul-Mahdi määräsi toimistojen lakkautuksesta helmikuun puolen välin tienoilla. tiedonhankintamatkaa. Noin sadan toimiston arveltiin sulkevan ovensa lähiaikoina.¹⁷ Toimistojen sulkemisessa on ollut kyse muun muassa ratsiasta rikollisia elementtejä vastaan. Ratsioita on ollut esimerkiksi Iran-mielisten 40. prikaatin (Kata'ib al-Imam Ali) ja 47. prikaatin (Kata'ib Hezbollahiin liitoksissa oleva militia Saraya al-Difa' al-Sha'abi) toimistoihin.¹⁸

Ratsioissa on ollut kyse myös Hashd al-Shaabin Iran-mielisten militioiden kampanjasta muita militioita vastaan. Hashd al-Shaabi ilmoitti esimerkiksi helmikuussa ettei Liwa Abu Fadhl al-Abbasin prikaati (LAFA) olisi oikea Hashd al-Shaabin militia. Abu Fadhl al-Abbasin prikaatin toimistoja oli ratsattu ja jäseniä pidätetty sen jälkeen kun militiasta käsin oli kritisoitu Hashd al-Shaabin Iran-mielisiä vaikuttajia.¹⁹

Erään kansainvälisen organisaation mukaan Irakissa ei ole alueita jotka olisivat sataprosenttisesti aseellisten militioiden (Hashd al-Shaabi ym.) hallinnassa. On kuitenkin alueita, joissa militioilla on vaikutusvaltaa paikallisiin heimoihin nähden. Esimerkiksi Etelä-Irakin Basrassa ei ole militioiden valtaa, mutta heimot kamppailevat toisiaan vastaan jopa kranaatinheittämiä käyttäen. Tällaisella alueella armeijalla ole jatkuvaa kontrollia eikä se saa pidettyä pysyvästi heimoja kurissa.²⁰ Lojailius heimoja kohtaan on toisaalta vähentynyt Irakissa, ihmisten kamppaillessa enenevässä määrin itsenäisesti omista etuisuuksistaan.²¹

Joillakin alueilla kuten Bagdadin kaupungin Sadr Cityssä militiat ovat hyvin vahvoja armeijan ja poliisin läsnäolosta huolimatta. Militioihin kuuluu hyvin vaikutusvaltaisia henkilöitä joilla ei ole legitiimiä asemaa, mutta jotka kaikki tuntevat.²² Erään kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Irakin armeija ja poliisi eivät yleensä pysty pysäyttämään Hashd al-Shaabin joukkoja tarkastuspisteillä.²³ Avoimena kysymyksenä on se, mitä militioiden kanssa tehdään tulevaisuudessa. Erään kansainvälisessä organisaatiossa Irakissa työskennelleen henkilön mukaan militiat eivät tule antamaan aseitaan pois, vaikka sitä vaadittaisiin. Militiat tulisi jollain tavalla sulauttaa Irakin hallintoon.²⁴

Kaupungeissa toimineet Hashd al-Shaabin joukot ovat olleet tyypillisesti ulkopaikkakuntalaisia. Hashd al-Shaabin komentajat ovat vetäneet joukkojaan pois kaupungeista etenkin ISISiltä vapautetuilla alueilla, jotta ne eivät joutuisi konfliktiin paikallisten yhteisöjen kanssa. Hashd al-Shaabin komentaja Abu Mahdi al-Muhandis antoi tästä määräyksen elokuussa 2018^{25, 26}

Toisaalta Hashd al-Shaabin läsnäoloa ISISiltä vapautetuilla alueilla myös suvaitaan aikaisempaa enemmän, koska irakilaisien luottamus perinteisiin turvallisuusjoukkoihin on ollut vähäinen Mosulin tapahtumien jälkeen²⁷. Lisäksi Hashd al-Shaabi jakaa sosiaaliapua ja sillä on liiketoimia paikallisten heimopäälliköiden kanssa. Moni silmäätekevä haluaa myös perustaa oman paikallisen, Hashd al-Shaabiiin liitoksissa olevan militiansa.²⁸

¹⁶ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁷ Basnews 12.2.2019.

¹⁸ Al-Tamimi, Aymenn Jawad 2.4.2019.

¹⁹ Fanar Haddad 7.2.2019, Al-Tamimi, Aymenn Jawad 2.4.2019.

²⁰ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

²¹ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

²² Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

²³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

²⁴ Kansainvälisessä organisaatiossa (C) Irakissa työskennellyt henkilö. Haastattelu 18.2.2019.

²⁵ Esim. Rudaw 20.8.2018.

²⁶ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

²⁷ Turvallisuusjoukot pakenivat Mosulista kun ISIS valtasi kaupungin kesällä 2014.

²⁸ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

Erään kansainvälisen kansalaisjärjestön huomion mukaan Hashd al-Shaabin joukot käyttäytyvät aikaisempaa paremmin tarkastuspisteillä. Niissä olevat Hashd al-Shaabin jäsenet kuuluvat tyypillisesti Hashd al-Shaabin omiin erikoisjoukkoihin. Nämä joukot toimivat tiedustelupalvelun ja sotapoliisin kaltaisesti, ja ne ottavat kiinni esimerkiksi salakuljetukseen syyllistyneitä Hashd al-Shaabin jäseniä.²⁹

Erään kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan irakilaiset jakavat Hashd al-Shaabin mielessään kolmeen ryhmään. Ensinnä on Hashd al-Shaabin poliittiset puolueet, joilla on toimistoja eri lääneissä ja jotka haluavat investoida sunnialueille saadakseen lisää ääniä. Toimistoja on etenkin sellaisilla alueilla joissa ei ole vahvoja sunnalaisia poliittisia puolueita kilpailijoina. Toiseksi on Iranin tukemat militiat, joiden edustajat ovat epäluuloisia ja joiden kanssa kannattaa olla enemmän varuillaan. He haluavat että heille osoitetaan kunnioitusta. Heidän kanssaan tulee yleensä toimeen jos heitä kohtelee asiallisesti. Kolmanneksi on imaami Ali al-Sistanin kannattamat militiat, joiden jäsenet ovat helpommin lähestyttäviä ja avuliaampia.³⁰

Joihinkin Hashd al-Shaabin militioihin on rekrytoitu myös entisiä ISISin terroristeja ja jotkut Hashd al-Shaabin ja Irakin Kurdistanin peshmergan-armeijan ryhmät ovat syyllistyneet salakauppaan ISISin terroristien kanssa. Esimerkiksi Anbarin läänissä ISIS on tietävästi vaihtanut Irakin dinaareja Hashd al-Shaabin joukoilta saamiinsa dollareihin.³¹

2. Isis-konflikti eri alueilla

Erään kansainvälisen organisaation mukaan Irakin kohdalla puhua voidaan ”pienen Irakin ilmiöstä”. Tämä tarkoittaa sitä että Irakin lukuisilla paikkakunnilla on hyvin omaleimaisia tilanteita.³² Kaikkia alueita ei ole puhdistettu ISISistä. Turvallisuusjoukkojen ja ISISin välisiä ”etulinjoja” eli alueita joissa turvallisuusjoukot kohtaavat ISISin terroristeja on haastateltujen tahojen mukaan muun muassa seuraavilla alueilla:

- Nineven läänin Mosulin sekä Anbarin ja Salah al-Dinin läänien välinen aavikko³³
- Anbarin läänin aavikko³⁴
- Hamrinin vuoret³⁵
- Kirkukin läänin ja siihen kuuluvan Hawijan piirikunnan vuoret³⁶
- Diyalan ja Salah al-Dinin läänin sekä Kirkukin läänin eteläosaan kuuluvien alueiden muodostama kolmio³⁷
- Diyalan läänin vuoret^{38 39}

²⁹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

³⁰ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

³¹ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

³² Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

³³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

³⁴ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

³⁵ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

³⁶ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

³⁷ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

³⁸ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

³⁹ Tässä on vertailun vuoksi arvostetun Irak-tutkija Michael Knightsin listaus niistä alueista, joissa ISISillä oli joulukuussa 2018 aktiivisia, väkivaltaisia iskuja tekeviä soluja: Anbarin läänissä Qaim, Wadi Horan, Rutba, Thartharin järvi, Heet ja Ramadi; Salah al-Dinin läänissä Samarran eteläpuolinen Jallamin aavikko, Baiji, Shirqat, Pulkhana ja Mutabiya/ Udham; Bagdadin vyöllä Tarmiya, Taji, Rashidiya, Jurf al-Sakhar/ Latifiya/ Yusufiya, Jisr Diyala, Madain ja

ISIS käyttää usein hyväkseen sellaisia alueita, joilla eri turvallisuusjoukkojen vastuualueet kohtaavat tai ovat kiistanalaiset. Tällainen alue on muun muassa Irakin keskushallinnon joukkojen ja peshmergan välinen alue.⁴⁰ ISISin iskut ovat nykyään hyvin suunniteltuja, ja terroristijärjestö välttelee avoimia yhteenottoja turvallisuusjoukkojen kanssa.⁴¹

Paikallisen järjestön mukaan Irakin nykytilanne muistuttaa vuotta 2012⁴². On mahdollista että Irakin tilanne heikkenee tulevaisuudessa. ISIS surmaa edelleen ihmisiä ja sen solut ovat aktiivisia.⁴³ Merkittävä huoli Irakissa on tällä hetkellä se, että ISIS voimistuu taas.⁴⁴ ISISin ei toisaalta arvella nousevan kapinaan samassa mittakaavassa kuin aikaisemmin. ISISin ei uskota voivan kontrolloida laajempia alueita tulevaisuudessa, koska sen vastaiset aseelliset militiat ovat levittäytyneet ympäri maata, ja koska monet sunniheimot suhtautuvat siihen entistä vihamielisemmin heimojen jäseniin kohdistuneiden ISISin oikeudenloukkausten vuoksi.⁴⁵

ISIS on ryhtynyt järjestäytymään uudelleen vuoden 2019 alussa. Pyrkimyksenä on hajautetumpi organisaatio, jolla on uudistetut komentoketjut ja jonka aluehallinnot (wilayat) rahoittavat itse oman toimintansa ja taistelevat itsenäisesti. Jokainen wilayat edustaa tiettyä aluetta, esim. Diyala, Bagdad jne. Hajautetun organisaationsa vuoksi ISISiä tulee olemaan entistä vaikeampi jäljittää.⁴⁶

Esimerkiksi Diyalan ja Salah al-Dinin läänien sekä Kirkukin läänin eteläosaan kuuluvien alueiden muodostamasta kolmio on vaarallista aluetta jossa ihmisiä surmataan ja kidnapataan. ISISin iskujen kohteeksi joutuu muun muassa kyläviranomaisia (mukhtar) ja turvallisuusjoukkojen komentajia. Tällaisilla alueilla on ISISiä vastassa muun muassa Hashd al-Shaabin joukkoja.⁴⁷ Usein on vaikeata saada vahvistusta siitä, missä yksittäisissä välikohtauksissa kuten käsiaseilla ampumisissa, on tosiasiallisesti kyse. Uutisoinnissa ISISin tekemäksi ilmoitettu räjähdys tms. ei aina tosiasiallisesti ole ISISin tekemä.⁴⁸

3. Turvallisuustilanne ja aluehallinta

3.1. Nineve

Mosulin jälleenrakennus on ollut toivottua hitaampaa ja Mosulin hallinto sekä muut toimijat ovat huolissaan siitä, että jälleenrakennus on ollut riittämätöntä ja vailla keskitettyä koordinaatiota.⁴⁹ Mosulissa järjestystä pitää paikallispoliisi ja federaatiopoliisi jotka tukevat kaupungissa myös läsnä olevia Irakin armeijan joukkoja ja terrorisminvastaisia yksiköitä.⁵⁰ Tiedonhankintamatkalla kuultiin eri tahoilta että Itä-Mosulin tilanne on melko vakaa ja toisaalta että Länsi-Mosul on tuhoutunut ja epävakaa.⁵¹ Länsi-Mosulia on kuvattu asumiskelvottomaksi, ja ihmisiä on lähtenyt

Radwaniya/ Abu Ghraib; Kirkukin läänissä ja sen tienoilla Hawija, Rashad, Zab, Dibis, Makhmour ja Ghaeda; Diyalan läänissä Muqdadiya, Jalawla/Saadiya/Qara Tapa, Mandali; Nineven läänissä Mosulin kaupunki, Qayara, Hatra ja Mosulin eteläpuolella olevat Irakin-Turkin öljy/kaasuputki -käytävä sekä Badush ja Sinjar/Syyrian vastainen raja. (Knights, Michael, December 2018)

⁴⁰ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁴¹ Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁴² Irakin konfliktin suvantovaihe ennen ISIS-konfliktia.

⁴³ Paikallisen järjestön (A) edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

⁴⁴ Kansainvälisessä organisaatiossa (C) Irakissa työskennellyt henkilö. Haastattelu 18.2.2019.

⁴⁵ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁴⁶ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

⁴⁷ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

⁴⁸ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

⁴⁹ UN Habitat, January 2019.

⁵⁰ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁵¹ Paikallisen järjestön (A) edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

sieltä uuteen pakolaisuuteen.⁵² Shiiojen uskonnollisten säätiöiden kerrotaan ottaneen haltuunsa maata ja moskeijoita Länsi-Mosulissa.⁵³

Erään kansainvälinen kansalaisjärjestön mukaan Mosulissa toimii Nineven operaatiokeskuksen ja turvallisuusjoukkojen lisäksi shiialaisia Hashd al-Shaabin joukkoja. Hashd al-Shaabin militioiden tulisi toimia armeijan paikallisen komentajan alaisuudessa, mutta ne toimivat melko itsenäisesti ja tiedustelupalveluiden kaltaisesti.⁵⁴ Erään kansainvälisen organisaation mukaan Hashd al-Shaabin joukoilla on joitakin tukikohtia Mosulin kaupungin sisällä. Hashd al-Shaabilla on myös edustus paikallisessa turvallisuusjoukkojen operaatiokeskuksessa. Tiettävästi mosulilaiset eivät kuitenkaan juuri kohtaa kaduilla Hashd al-Shaabin taistelijoita.⁵⁵

Turvallisuusjoukkojen ja ISISin välisiä etulinjoja löytyy muun muassa Nineven läänin aavikolta. ISIS käyttää hyväkseen myös keskushallinnon joukkojen ja kurdijoukkojen välisiä raja-alueita. Tällainen alue on esimerkiksi Erbilin ja Nineven läänien raja-alue, jossa on ajoittaista ISISin toimintaa, tai tietyt alueet Nineven läänin länsiosassa, esimerkiksi Sinjarin piirikunnan eteläosa.⁵⁶ Erään kansalaisjärjestön mukaan Nineven läänin eteläosan Baajin ja Hatran piirikunnissa on epävakaa tilanne. ISIS on läsnä näissä piirikunnissa. Baajin ja Hatran epävakaa alue jatkuu Anbarin läänin aavikolle Anahiin ja Rawaan asti.⁵⁷

Hashd al-Shaabin joukkoja on läsnä Nineven läänissä. Suurin osa niistä on Syyrian vastaisella rajalla.⁵⁸ Hashd al-Shaabiin liitoksissa olevat militiat ovat Nineven läänissä monietnisiä ja -uskonnollisia.⁵⁹ Militioihin kuuluu yksittäisiä jesideistä, kristityistä ja shabakeista koostuvia militioita kuten Babeliounyin prikaati ja 30. prikaati.⁶⁰

Mosulin itäpuolella sijaitsevan Hamdaniyan piirikunnan ja Nineven alangon väestöä on paennut Irakin Kurdistanin Dohukiin ja Ankawaan, ja aloittanut siellä uuden elämän. Ihmiset pelkäävät, että vaikka Hamdaniyassa ja Nineven alangolla ei ole tällä hetkellä taisteluita, konflikti voi alkaa uudelleen koska alueet ovat kiistellyjä. Kukaan ei voi taata että tilanne paranee, joten alueelle ei tule investointeja. Ihmiset eivät myöskään palaa koska heidän kotejaan on tuhottu. Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO) -ihmisoikeusjärjestön mukaan noin 13 000–15 000 kristittyjen taloa on tuhoutunut osittain tai kokonaan konfliktin aikana.⁶¹ Siirtolaisuusministeriön edustajan mukaan militioiden läsnäolo aiheuttaa jonkun verran siirtolaisuutta Mosulin alueella.⁶²

Hashd al-Shaabiin kuulumaton kristitty NPU-militia kontrolloi Hamdaniyan kaupunkia.⁶³ Erään kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan lähes kaikki Hamdaniyan alueen tarkastuspisteet ovat Hashd al-Shaabin pitämiä.⁶⁴ Kristityillä on maariitoja shiialaisen shabak-vähemmistön kanssa. Kristittyjen mielestä Hashd al-Shaabiin liitoksissa olevat shabakit haluavat muuttaa alueen demografiaa, ja he ovat saaneet kristittyjen maita haltuunsa.⁶⁵

⁵² Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

⁵³ Al-Monitor / Adnan Abu Zeed 11.2.2019; Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

⁵⁴ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁵⁵ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁵⁶ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁵⁷ Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁵⁸ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁵⁹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁶⁰ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019; Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁶¹ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

⁶² Irakin siirtolaisuusministeriön edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁶³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁶⁴ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁶⁵ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

Mosulin eteläpuolella tarkastuspisteet ovat myös pääasiassa Hashd al-Shaabin pitämiä.⁶⁶ Hashd al-Shaabi oli miehittänyt helmikuun alkupuolella pääasiallista tarkastuspistettä Erbilin läänin rajalla Erbilin ja Mosulin välisen tien varrella.⁶⁷ Mosulista Makhmourin kautta Kirkukiin matkustettaessa tiellä kerrottiin olevan sekä Hashd al-Shaabin että eri turvallisuusjoukkojen yhteisiä tarkastuspisteitä, joilla oli Hashd al-Shaabin, armeijan, poliisin sekä tiedustelupuolen väkeä.⁶⁸ Makhmourin alueen vuorilla on armeijan toimintaa ja yhteenottoja turvallisuusjoukkojen ja kapinallisten välillä.⁶⁹

Hashd al-Shaabi pyrki lakkauttamaan sunnimilitioita muun muassa Nineven läänissä Mosulin eteläpuolella.⁷⁰ Kata'ib Jund al-Imam -militian vaikutusalue ulottuu Mosulin eteläpuolella sijaitsevasta Qayarasta Salah al-Dinin läänissä sijaitsevan Tikritin kaupungin pohjoispuolelle.⁷¹ Qayaran pohjoispuolisella alueella on turvallisuusongelmia.⁷² Qayaran tilanne heijastuu myös Kirkukin läänin.⁷³

Monet Tel Afarista kotoisin olevat turkmeenit liittyivät ISISiin. Tänä päivänä alueella ei ole yhteisöjen välistä luottamusta ja turvallisuustarkastuksia tehdään. Vain noin puolet Tel Afariin alueelta paenneista on palannut.⁷⁴ Sunniturkmeeneja on palannut esimerkiksi Ayadhiyan alueelle.⁷⁵ Tel Afar on lähellä Syyrian rajaa ja siellä on terroristien soluttautumisen vaara.⁷⁶ Eräs kansalaisjärjestö kuvasi Tel Afarin turvallisuustilannetta epävakaaaksi.⁷⁷

Erään kansainvälisen organisaation mukaan myös shiaturkmeenit ovat puristuksissa sunnalaista islamia tunnustavien kurdien ja arabien välissä muun muassa Tel Afarissa. Monet Etelä-Irakin Najafiin, Babyloniin tai muualle paenneet shiaturkmeenit eivät ole aikeissa palata Tel Afariin pelätessään edelleen ISISiä ja mahdollista uutta pakolaisuuteen joutumista.⁷⁸ Erään kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Tel Afarissa on toisaalta läsnä shiialaisia Hashd al-Shaabin joukkoja.⁷⁹ Paikallisen järjestön mukaan turvallisuusvälikohtaukset estävät paluunmuuttoa Tel Afariin.⁸⁰

Nineven läänin Sinjarin piirikunnassa on epävakaa tilanne.⁸¹ Piirikunnassa on kurdi-, jesidi-, ja shiatoiimijoita.⁸² Paikallishallinnosta ei ole konsensusta eri ryhmien välillä.⁸³ Piirikunnassa on hyvin monimutkainen konflikti jossa on mukana PKK:hon liitoksissa olevia joukkoja, Hashd al-Shaabi ja jesidijoukot.⁸⁴ Sinjarin tilanne on liitoksissa Turkin ja Syyrian tilanteisiin.⁸⁵ Turkki on tehnyt ilmaiskuja Sinjarin piirikuntaan PKK:ta vastaan.⁸⁶ PKK:hon liitoksissa olevia joukkoja on

⁶⁶ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁶⁷ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁶⁸ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁶⁹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

⁷⁰ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

⁷¹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁷² Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

⁷³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

⁷⁴ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

⁷⁵ Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁷⁶ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

⁷⁷ Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁷⁸ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁷⁹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁸⁰ Paikallisen järjestön (A) edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

⁸¹ Kansainvälisen organisaation (E) edustaja. Haastattelu 17.2.2019; Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019; Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁸² Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁸³ Kansainvälisen organisaation (E) edustaja. Haastattelu 17.2.2019; Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

⁸⁴ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁸⁵ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

⁸⁶ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

muutettu enenevässä määrin irakilaiskansalliseksi ja niissä on muun muassa jesidejä.⁸⁷ Sinjarin maastossa on miinoja, jotka ovat aiheuttaneet useita kuolemia.⁸⁸ Alue sijaitsee Syyrian vastaisella rajalla ja siellä on terroristien soluttautumisen vaara.⁸⁹ Turvallisuusvälikohtaukset estävät paluumuuttoa Sinjarin piirikuntaan, joskin paluumuuttoa on myös tapahtunut.⁹⁰

3.2. Salah al-Din

Salah al-Dinin läänissä on toimiva hallinto ja perinteisiä turvallisuusjoukkoja.⁹¹ Hashd al-Shaabi on myös läsnä ja turvallisuusjoukoilla on militioiden kanssa yhteisiä tarkastuspisteitä.⁹² Tällaisia tarkastuspisteitä on ainakin Tikritin kaupungin pohjois- ja eteläpuolella. Hashd al-Shaabi voi estää Tikritiin menemisen. Tikritin kaupungin keskustassa on Asayib Ahl al-Haq- ja Saraya al-Salam -militioiden väkeä.⁹³ Ihmisiä on lähtenyt toistamiseen pakolaisuuteen joiltakin Salah al-Dinin alueilta, koska alueiden ongelmia ei ole ratkaistu. Tällainen tilanne on esimerkiksi joissakin Tikritin alueen kylissä.⁹⁴

Hashd al-Shaabi pyrkii lakkauttamaan sunnimilitioita muun muassa Salah al-Dinin läänissä.⁹⁵ Erään Salah al-Dinin maakuntaneuvostossa vaikuttavan sunniheimon edustajan mukaan erilaiset militiat dominoivat yksittäisiä paikkakuntia ja ne voivat estää kotiinpaluun sillä verukkeella että alue ei ole asumiskelpoinen, tai että alue on kärsinyt tuhoja tai että alueella on paljon räjähteitä. Hänen mukaansa militiat kertovat aina, että ne vetäytyvät alueelta *sitten* kun saavat asiaankuuluvan käskyn.⁹⁶

Tuz Khurmatun alueella on edelleen erilaisia etnisiä ryhmiä ja niiden välisiä jännitteitä ja kahakoita sekä ISISin soluja.⁹⁷ Tuz Khurmatun tilanne heijastuu myös Kirkukin lääniin.⁹⁸ Erään kansainvälisen organisaation mukaan myös shiitaturkmeenit ovat puristuksissa sunnalaista islamia tunnustavien kurdien ja arabien välissä muun muassa Tuz Khurmatussa.⁹⁹ Paikallisen järjestön mukaan noin 10 km Tuz Khurmatun eteläpuolella sijaitsevan Suleiman Begin tilanne on epävakaa.¹⁰⁰

Sunniarabeja saatetaan epäillä ISIS-liitoksista. Amerlin kaupungin lähellä on 17 sunnikylää, joiden asukkaat eivät voi palata kotiin tällaisten epäilyjen vuoksi. Varsinaisen ISIS-konfliktin aikana ISIS piiritti Amerlia useita kuukausia.¹⁰¹

Tiettyjä Salah al-Dinin läänin alueita ei ole puhdistettu ISISistä.¹⁰² ISISin toiminta on kasvussa Salah al-Dinin läänissä.¹⁰³ ISISin kerrottiin olleen aktiivinen pari kuukautta ennen

⁸⁷ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

⁸⁸ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

⁸⁹ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

⁹⁰ Paikallisen järjestön (A) edustaja. Haastattelu 21.2.2019; Kansainvälisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

⁹¹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁹² Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁹³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

⁹⁴ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

⁹⁵ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

⁹⁶ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

⁹⁷ YK:n alaisen viraston edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

⁹⁸ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

⁹⁹ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁰⁰ Paikallisen järjestön (A) edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

¹⁰¹ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

¹⁰² Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

¹⁰³ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

tiedonhankintamatkaa Tikritin kaupungin ja Kirkukin välisellä tiellä.¹⁰⁴ Pari viikkoa ennen tiedonhankintamatkaa oli Samarran itäpuolella neljä iskua turvallisuusjoukkoja vastaan.¹⁰⁵

Samarra on selvästi sunniarabienemmistöinen kaupunki, mutta koska siellä sijaitsee shiiojen merkittävä Askarin moskeija, jonka vuoksi kaupunkiin tulee vuosittain miljoonia shiialaisia pyhiinvaeltajia, aluetta kontrolloi pääasiassa Hashd al-Shaabiin kuuluvan shiiamilitia Saraya al-Salamin joukot.¹⁰⁶ Saraya al-Salam kontrolloi kaupungin laidoilla olevia tarkastuspisteitä.¹⁰⁷ Eräs Saraya al-Salamin komentaja kertoo militian partioivan turvallisuusuhkien vuoksi aktiivisesti luomillaan puolustusvyöhykkeillä, jotka ulottuvat Askarin moskeijan ympäristöstä aina kaupungin ulkopuolelle noin 40 km päähän.¹⁰⁸

Saraya al-Salamin tarkoitus on olla Samarran kaupungissa pitkäaikaisesti. Kaupungissa on toiminut myös paikallispoliisi, federaatiopoliisi, tiedustelupalveluita ja Askarin moskeijan omat turvajoukot. Kaupungin tienoilla toimii myös Hashd al-Shaabiin liitoksissa olevia sunniheimojoukkoja.¹⁰⁹

Samarrassa on pitkään huhuttu shiiojen uskonnollisen säätiön pyrkivän ottamaan haltuunsa Askarin moskeijan läheisiä, sunniomistuksessa olevia alueita perustaakseen niille myöhemmin menestyviä, pyhiinvaeltajista hyötyviä liikekeskuksia. Askarin moskeijaa ympäröiviä alueita onkin suljettu turvallisuussyiden verukkeella. Samarran vanhan kaupungin sunnikauppiat ovat joutuneet poistumaan alueelta kun basaari on suljettu. On huhuttu kaupungissa tapahtuneista, sunneille epäedullisista demografisista muutoksista.¹¹⁰

Saraya al-Salamia on komennettu välttämään sektaarista retoriikkaa, ja sen taistelijat ovat siivonneet seiniltä pois tällaisia kannanottoja. The New Century Foundationin tutkija Thanassis Cambanis näkee Samarran väestöryhmien välisen nykyisen vakauden jopa ennustelevan Irakin tulevaa yleistä kehitystä pois sektaarisesta politiikasta. Samarrassa Saraya al-Salam on voittanut sunniheimoja puolelleen.¹¹¹

Entisen kansanedustajan ja sunnien Krayem-heimon johtajistoon kuuluvan Shalaan Karayemin mielestä Saraya al-Salam on liioitellut ISISin uhkaa saadakseen Samarran haltuunsa. Toisaalta Saraya al-Salam on parantanut otteitaan ja hän piti sitä parempana vaihtoehtona järjestyksenpitäjänä kuin federaatiopoliisia tai armeijaa.¹¹² Samarrassa on herättänyt kohua vääriksi osoittautuneet uutiset Hashd al-Shaabin joukkojen jäämisestä tai poistumisesta alueelta.¹¹³

Helmikuun puolivälissä kahdeksan Saraya al-Salamin taistelijaa sai surmansa pommi-iskussa heidän ajoneuvosaattuettaan vastaan Samarran lähellä.¹¹⁴ Baladissa surmattiin pyhiinvaeltajia tammikuussa.¹¹⁵ Eräs kansalaisjärjestö kuvasi Baladin piirikunnan Farhatiyan aluetta vaaralliseksi. Armeijan sekä Hashd al-Shaabin joukot vartioivat Farhatiyan aluetta ISIS-konfliktin vuoksi.¹¹⁶

¹⁰⁴ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁰⁵ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

¹⁰⁶ The Century Foundation/ Thanassis Cambanis 2.5.2019; Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019; The Atlantic/ Thanassis Cambanis 10.5.2019.

¹⁰⁷ The Atlantic/ Thanassis Cambanis 10.5.2019.

¹⁰⁸ The Century Foundation/ Thanassis Cambanis 2.5.2019.

¹⁰⁹ The Century Foundation/ Thanassis Cambanis 2.5.2019.

¹¹⁰ The Century Foundation/ Thanassis Cambanis 2.5.2019; The Atlantic/ Thanassis Cambanis 10.5.2019.

¹¹¹ The Century Foundation/ Thanassis Cambanis 2.5.2019.

¹¹² The Atlantic/ Thanassis Cambanis 10.5.2019.

¹¹³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹¹⁴ France24 14.2.2019.

¹¹⁵ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹¹⁶ Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

Kata'ib Jund al-Imam -militian vaikutusalue on Tikritin pohjoispuolella ja se ulottuu Nineven läänin Qayaraan asti. Kyseisen militian pääasiallinen toiminta-alue sijaitsee Baijissa.¹¹⁷ Baijin alueella on turvallisuusongelmia.¹¹⁸ Eräs kansalaisjärjestö kuvasi Baijia katastrofialueeksi.¹¹⁹ Baijiin ei juuri palata, ja kaupungissa on avattu vain kaksi kaupunginosaa, Askari ja Asri. Hashd al-Shaabin militiat kontrolloivat aluetta. Baijin läheinen Siniyan alue on myös ongelmallinen.¹²⁰ Baijin ja Shirqatin välisellä alueella on paljon Hashd al-Shaabin joukkoja. Alueella on heidän tarkastuspisteitään ja Hashd al-Shaabin kylttejä on maanteiden varsilla.¹²¹ Shirqatin itäosassa on maastossa paljon miinoja.¹²²

3.3. Kirkuk

Kirkukin läänin viranomaisissa ja turvallisuusjoukoissa on edustettuna muun muassa kurdeja, arabeja ja turkmeeneja. Näin on esimerkiksi Kirkukin kaupungissa ja muualla läänissä toimivassa federaatiopoliisissa.¹²³ Erään kansainvälisen organisaation mukaan Irakin lukuisilla paikkakunnilla on omaleimaisia tilanteita. Tällainen tilanne on esimerkiksi Kirkukin läänissä.¹²⁴

Irakin Kurdistanin alaisia kurdijoukkoja saatetaan kutsua ajoittain muiden turvallisuusjoukkojen apuun Kirkukiin. Esimerkiksi helmikuun puolivälissä peshmergan erikoisjoukkoja pyydettiin osallistumaan Irakin armeijan ja poliisin sekä federaatiopoliisin kanssa operaatioon, joka tähtäsi Kirkukin kaupungin turvallisuuden parantamiseen. Kurdijoukoilla oli lupa osallistua operaatioon seitsemän päivän ajan. Kurdijoukkoja ei ole Kirkukin kaupungin kurdikaupunginosissa.¹²⁵

On ollut keskustelua sellaisista yhteisistä turvallisuusjoukoista, johon kuuluisi myös kurdeja. Kirkukin turkmeenien ja arabien keskuudessa tämä ajatus ei ole kuitenkaan saanut suosiota.¹²⁶ Kirkukissa on ollut kuohuttavia mutta epäuskottavia uutisia, jotka ovat koskeneet peshmergajoukkojen paluuta kaupunkiin.¹²⁷

Kurdiviranomaisten vallan vaihduttua keskushallinnon viranomaisten valtaan lokakuussa 2017 Kirkukissa on ollut joitakin kostoiskuja kurdeja vastaan. Tämä johtuu muun muassa siitä, että kurdien tiedustelupalvelu Asayish pidätti monia arabeja takavuosina. Toisaalta suurin osa Asayishin ja muiden kurdien turvallisuusjoukkojen jäsenistä pakeni Kirkukista lokakuussa 2017. Tästä syystä kostoiskuja ei ole vastaavassa suhteessa lokakuuta 2017 edeltäviin tapahtumiin nähden.¹²⁸

Turvallisuusjoukkojen ja ISISin välisiä ”etulinjoja” löytyy muun muassa Kirkukin läänin ja siihen kuuluvan Hawijan piirikunnan vuorilta.¹²⁹ Hawijan piirikunnassa on epävakaa turvallisuustilanne ja

¹¹⁷ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹¹⁸ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹¹⁹ Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹²⁰ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹²¹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹²² Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹²³ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹²⁴ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹²⁵ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹²⁶ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

¹²⁷ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹²⁸ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹²⁹ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

kahakointia eri tahojen välillä.¹³⁰ Hawijan alueen tilanne heijastuu myös Kirkukin läänin muihin osiin.¹³¹

Hashd al-Shaabin joukot ovat läsnä Kirkukin läänissä. Ne eivät ole välttämättä näkyvillä, mutta niillä saattaa olla tukikohtia ja tarkastuspisteitä teiden varsilla. Erään kansainvälisen organisaation mukaan heistä ei olisi juuri puhetta Kirkukin kaupungissa.¹³² Erään kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan sunnalaiset Hashd al-Shaabin militiat ovat ottamassa valtaa Hawijan piirikunnassa.¹³³ Hawijassa on perinteisesti vahva heimokulttuuri.¹³⁴

Kirkukin läänin eteläosaa ei ole vielä puhdistettu ISISistä. Tämä on vaarallista aluetta jossa ihmisiä surmataan ja kidnapataan. Iskujen kohteeksi joutuu muun muassa paikallisviranomaisia (mukhtar) ja turvallisuusjoukkojen komentajia.¹³⁵

3.4. Diyala

Iranin vastaisella rajalla sijaitseva Diyalan lääni on tärkeä väylä Iranista tuleville tuotteille ja matkustajille.¹³⁶ Tiettyjä Diyalan läänin alueita ei ole vielä puhdistettu ISISistä.¹³⁷ ISISin toiminta on kasvussa Diyalan läänissä.¹³⁸ Baquban pohjoispuolelta Muqdadiyan ja Khalisin alueilta tulee päivittäisiä uutisia kranaatinheitiniskuista, pommi-iskuista ja kidnappauksista. Erään kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan tämä on konfliktialuetta jossa liikkuminen on rajoitettua ja jossa on paljon Hashd al-Shaabin joukkoja ja turvallisuusvaroituksia.¹³⁹ Muqdadiyan alueella on aseellisia ryhmiä ja sektaarisia jännitteitä, jotka ovat pakottaneet asukkaita pakolaisuuteen.¹⁴⁰

Erään kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Diyalan läänissä on kolme pääasiallista Hashd al-Shaabin militiata: Badrin organisaatio, joka on mukana politiikassa ja johon Diyalan läänin kuvernööri kuuluu, Saraya al-Salam, jolla on poliittista vaikutusvaltaa, mutta ei paikallisia tarkastuspisteitä, ja Asayib Ahl al-Haq (AAH), joka ylläpitää tarkastuspisteitä.¹⁴¹ Erään tahon mukaan aseellisten joukkojen läsnäolo jakautuu Diyalan läänissä suurin piirtein puoliksi Diyalan operaatiokeskuksen¹⁴² alaisten turvallisuusjoukkojen ja Badrin organisaation välillä.¹⁴³

Erään kansainvälisen organisaation mukaan Diyalan läänissä on omaleimaisia tilanteita eri paikkakunnilla. Diyalan monimutkaiseen tilanteeseen tuo oman lisänsä Iranin rajan läheisyys.¹⁴⁴ Tiedonhankintamatkalla kuultiin että Diyalan läänin pohjoisosan tilanne eroaa eteläosan tilanteesta. Pohjoisen kiistellyssä Khanaqinin piirikunnassa aikaisemmin vaikuttaneet kurdijoukot eli peshmergat on korvattu Irakin keskushallinnon alaisilla turvallisuusjoukoilla.¹⁴⁵ Esimerkiksi Jalawla ja Saadiya ovat täysin Hashd al-Shaabin militioiden kontrollissa.¹⁴⁶

¹³⁰ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019; Paikallisen järjestön (A) edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

¹³¹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹³² Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹³³ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹³⁴ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹³⁵ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹³⁶ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹³⁷ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹³⁸ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹³⁹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹⁴⁰ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁴¹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹⁴² Engl. Dijla Operations Command.

¹⁴³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁴⁴ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁴⁵ YK:n alaisen viraston edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

¹⁴⁶ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

Uusien turvallisuusjoukkojen saavuttua Khanaqinin piirikuntaan ne eivät ole enää vastanneet paikallisten viranomaisten väestöjakaumaa.¹⁴⁷ Khanaqinin piirikunnan Jalawlan ja Saadiyan alueilla on edelleen ISISin soluja, erilaisia etnisiä ryhmiä ja niiden välisiä jännitteitä. YK:n alaisen viraston mukaan Khanaqinin alueella olevat maan sisällä siirtymään joutuneet henkilöt (internally displaced person, IDP) eivät saa palata Jalawlaan ja Saadiyaan.¹⁴⁸

3.5. Anbar

Anbarin läänin pääasiallisia turvallisuustoimijoita ovat armeija, federaatiopoliisi, terrorisminvastaiset joukot (CTU), Hashd al-Shaabi ja siihen kuuluvat sunnalaiset heimomilitiat.¹⁴⁹ Anbarin läänin tilanteen tärkeydestä pääkaupunki Bagdadin länsipuolella kertoo se, että siellä toimii kolme turvallisuusjoukkojen operaatiokeskusta ja kolme Irakin armeijan divisioonaa. Esimerkiksi Bagdadissa on vain yksi operaatiokeskus, ja Etelä-Irakissa kolme lääniä jakaa yhden operaatiokeskuksen. Armeijan läsnäolo Anbarin läänissä on vahva, ja se tukee muita viranomaisia.¹⁵⁰

Anbarin läänissä on vahva heimokulttuuri.¹⁵¹ Läänissä on paljon aseita ja vahva aseenkannon kulttuuri. Epävirallisen heimolain käyttö on Anbarissa myös yleistä. Sunnalaiset heimoyhteisöt pitivät tosiasiallista valtaa viranomaisten kanssa Anbarissa jo ennen Hashd al-Shaabin tuloa alueelle. Hashd al-Shaabin kuuluvien sunnalaisten militioiden läsnäolo on legitimoinut heimojen roolin ja heimolain käyttämisen. Sunnalaisten militioiden johdossa on paikallisia heimopäälliköitä ja heidän sukulaisiaan sekä poliitikoita.¹⁵²

Anbarin läänissä on myös Hashd al-Shaabin shiimilitioita, joiden kanssa sunnalaiset heimomilitiat toimivat jonkinlaisessa yhteisymmärryksessä. Heimomilitioiden edustajia ei ole turvallisuusjoukkojen operaatiokeskuksissa, mutta operaatiokeskusten komentajilla on hyvät välit heimoihin, ja turvallisuusjoukoilla on täten mahdollisuus suorittaa operaatioita heimoalueilla.¹⁵³ Hashd al-Shaabi pyrkii lakkauttamaan sunnimilitioita muun muassa Anbarin läänissä.¹⁵⁴

Osa Itä-Anbarin Fallujan läheiseltä Garman alueelta paenneista ihmisistä pelkää palata alueelle Hashd al-Shaabin militioiden läsnäolon vuoksi.¹⁵⁵ Hashd al-Shaabin militiat ovat ottaneet haltuunsa Länsi-Anbarissa Syyrian vastaisen rajan läheisyydessä sijaitsevan Akashatin tuhoutuneen fosfaattitehtaan alueen, mukaan lukien kylän jossa asui tuhansia tehtaan työntekijöitä. Tietävästi alueelta paennut väestö ei saa palata alueelle.¹⁵⁶

Erään kansainvälisen organisaation arvion mukaan jopa suurin osa sellaisesta Anbarin läänin konfliktista, jota on pidetty Hashd al-Shaabin ja ISISin välisenä, olisi itse asiassa heimojen välistä konfliktia. Tämä johtuu siitä, että osa heimoista liittyi takavuosina ISISiin ja osa taisteli ekstremismia vastaan poliisin ja Hashd al-Shaabin rinnalla.¹⁵⁷

¹⁴⁷ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁴⁸ YK:n alaisen viraston edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

¹⁴⁹ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹⁵⁰ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁵¹ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁵² Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁵³ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁵⁴ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019. Sunnimilitioiden ja Hashd al-Shaabin välisestä suhteesta katso Maahanmuuttovirasto 20.9.2017.

¹⁵⁵ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

¹⁵⁶ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

¹⁵⁷ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

Syyrian puolella taisteltiin tiedonhankintamatkan aikana ja noin 50 ISIS-taistelijan siirtymisestä Syyriasta rajan yli Irakiin viikoittain raportoitiiin. ISIS-taistelijat kokoontuvat aavikolla ja pyrkivät kaupunkeihin joissa on paremmat elinolosuhteet.¹⁵⁸

ISISin toiminta onkin kasvussa Anbarin läänissä.¹⁵⁹ Helmikuun puolivälissä Anbarin läänissä pidätettiin noin 200 epäiltyä ISISin taistelijaa.¹⁶⁰ Länsi-Anbarissa on ISISin soluja, ja sen aavikoilla pidätetään, kidnapataan ja surmataan ihmisiä.¹⁶¹ Haastattelun kansainvälisen organisaation mukaan asiaan tulisi kiireisesti reagoida.¹⁶² Länsi-Anbarin Rawan, Qaimin ja Rutban alueilla ISISin läsnäolo on muodostanut esteen humanitaariselle toiminnalle.¹⁶³ Qaimin ympäristössä oli tiedonhankintamatkan aikaan kahakoita terroristeja vastaan, samoin kuin pommiräjähdyksiä, kranaatinheitiniskuja ja Irakin ja Syyrian rajan yli tapahtuvaa tulitusta.¹⁶⁴

Turvallisuusjoukkojen ja ISISin välisiä etulinjoja löytyy muun muassa Anbarin läänin aavikolta. Anbarin läänissä on maantieteellisiä taskuja, joissa ISIS on läsnä. ISISin läsnäoloa helpottaa aavikkoalueen laajuus ja aavikon jatkuessa lännessä Syyriaan ja pohjoisessa Nineven läänin Mosulin suuntaan.¹⁶⁵ Erään kansalaisjärjestön mukaan Anbarin läänin Anahista ja Rawasta jatkuu epävakaata erämaa-alue pohjoiseen Nineven läänin Baajin ja Hatran piirikuntiin asti.¹⁶⁶

3.6. Bagdad

Bagdadin kaupungin turvallisuustilanne on parantunut huomattavasti.¹⁶⁷ Surmat, kidnappaukset ja pommiräjähdykset ovat vähentyneet.¹⁶⁸ Bagdadin kansainvälistä aluetta¹⁶⁹ ollaan avaamassa. Osa kansainvälisestä alueesta oli tiedonhankintamatkan aikaan auki läpiajoliikenteelle osan vuorokaudesta.¹⁷⁰ Välikohtauksilta suojelevia muureja ja tarkastuspisteitä on poistettu.¹⁷¹ Toisaalta niiden poistaminen on tehnyt Bagdadista haavoittuvamman uusille iskuille. Kaupunki ei ole vielä täysin turvallinen.¹⁷² Bagdadin turvallisuusviranomaiset toimivat aikaisempaa rennommassa ilmapiirissä, mutta niiden tiedustelupuolta tulisi vahvistaa.¹⁷³

Erään kansainvälisen tahon mukaan Bagdadin suurkaupungissa on noin 40 välikohtausta viikossa. Suurin osa välikohtauksista liittyy rikollisuuteen. Kiristystapauksia ja kidnappauksia on

¹⁵⁸ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹⁵⁹ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁶⁰ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁶¹ Kansainvälisessä organisaatiossa (C) Irakissa työskennellyt henkilö. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁶² Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁶³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹⁶⁴ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁶⁵ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁶⁶ Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

¹⁶⁷ Kansainvälisen organisaation (A) edustaja. Haastattelu 17.2.2019; Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019; Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁶⁸ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

¹⁶⁹ Ns. International Zone tai Green Zone.

¹⁷⁰ Kansainvälisen organisaation (A) edustaja. Haastattelu 17.2.2019; Kansainvälisessä organisaatiossa (C) Irakissa työskennellyt henkilö. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁷¹ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019; Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019., Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

¹⁷² Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁷³ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

paljon. Kidnappausten kohteena on vauraaksi katsottuja ihmisiä, esimerkiksi lääkäreitä ja muita terveysalan ammattilaisia. Myös murhia ja heimoväkivaltaa esiintyy.¹⁷⁴

Nykyään välikohtaukset tapahtuvat lähinnä Itä-Bagdadissa ja kaupungin laidoilla. Yksi ongelma-alue on hyvin köyhä Itä-Bagdadin Sadr Cityn kaupunginosa jossa on paljon välikohtauksia esimerkiksi heimojen ja aseellisten militioiden välillä ja terroristi-iskujen vaara.¹⁷⁵ Joskus välikohtauksen syynä on maariita, kun aseellinen militia on ottanut maata haltuunsa ja verottaa sitä.¹⁷⁶ ISISin iskuja on hyvin vähän Bagdadissa koska ISIS on menettänyt maa-alueidensa hallinnan ja rahoitusta.¹⁷⁷ Iskut eivät ole kuitenkaan loppuneet. Sadr Cityssä oli toukokuussa 2019 ISISin terroristi-isku jossa kahdeksan ihmistä sai surmansa ja yli kymmenen loukkaantui. Isku tapahtui Ramadanin alettua.¹⁷⁸

Ongelmia on myös Bagdadin keskusta-alueen eteläpuolella sijaitsevassa Doran kaupunginosassa, jossa on öljynjalostamo ja järjestäytyntä rikollisuutta.¹⁷⁹ Välikohtauksia on myös Itä-Bagdadin Adhamiyan ja New Baghadin kaupunginosissa.¹⁸⁰ Väkivaltaisimpia Bagdadin kaupunginosa yhdistää suuri asukastiheys, köyhyys, sosiaaliset ongelmat ja työttömyys. Lisäksi kaupunginosat kärsivät kesäkuukausina sähkön puutteesta. Välikohtauksia esiintyy varsinkin kesäaikana.¹⁸¹ Huumeilmiöön liittyvät väkivaltaisuuudet ovat olleet kasvussa.¹⁸² Huumeita tulee Iranista Irakin Kurdistanin sekä Basran kautta Bagdadiin.¹⁸³

Bagdadin laitamilla ja kaupunkia ympäröivillä maaseutualueilla pikkukaupunkeineen ja kylineen eli niin sanotulla Bagdadin vyöllä on terroristisolujen iskujen vaara. Esimerkiksi Tarmiyan alue Bagdadin kaupungin pohjoispuolella on ongelmallinen. Tarmiyan alueella on myös paljon aseellisia militioita.¹⁸⁴ Bagdadin kaupungin luoteispuolella heimot ovat hyvin vahvoja.¹⁸⁵ Kaupungin länsipuolella Abu Ghraibissa ja eteläpuolella Madainissa on heimo- ja liiketoimintaan liittyviä riitoja ja Hashd al-Shaabin militioita.¹⁸⁶ Bagdadia ympäröivien alueiden turvallisuustilanteen vuoksi alueella on edelleen paljon tarkastuspisteitä ja pääsyä kaupunkiin rajoitetaan.¹⁸⁷

Bagdadissa ihmiset kääntyvät yleensä ottaen poliisin puoleen ongelmissaan, mutta tässä on alue- ja tapauskohtaista vaihtelua.¹⁸⁸ Sadr Cityn kaupunginosassa ei näe militioiden jäseniä tarkastuspisteillä, mutta erään kansainvälisen organisaation mukaan on yleisessä tiedossa että militiat pitävät kaupunginosassa valtaa. Tämän osoituksena on myös kaduilla militioiden kylttejä. Kesäkuussa 2018 räjähtänyt asekatko¹⁸⁹, samoin kuin Palestiinan kadulla olleet poliisin ja militiamiesten väliset kahakat ovat osoittaneet militioiden vahvuuden Sadr Cityssä.¹⁹⁰

¹⁷⁴ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁷⁵ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019; Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁷⁶ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁷⁷ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁷⁸ Reuters 9.5.2019.

¹⁷⁹ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁸⁰ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁸¹ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁸² Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁸³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁸⁴ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁸⁵ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁸⁶ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁸⁷ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁸⁸ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁸⁹ Saraya al-Salamin ammusvarasto räjähti Sadr Cityssä kesäkuussa 2018. Noin 18 ihmistä sai surmansa ja 90 loukkaantui. Räjähdys aiheutti kritiikkiä siitä, että militiat varastoivat ammuksia taajamissa. (Reuters 7.6.2018)

¹⁹⁰ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

Hashd al-Shaabilla on merkittävää vaikutusvaltaa monessa ministeriössä.¹⁹¹ Bagdadin kaupunginosissa kuten Karradassa on tyypillisesti yhdistelmä erilaisia turvallisuusjoukkoja ja Hashd al-Shaabin militioita.¹⁹² Eräässä kansainvälisessä organisaatiossa Irakissa työskennelleen henkilön mukaan Bagdadissa ei toimi militioita kuitenkaan samalla tavalla kuin muualla Irakissa, vaan kaupunki on turvallisuusviranomaisten hallinnassa.¹⁹³

3.7. Babylon

Babylonin lääni on ainoa Etelä-Irakin lääni, jossa ISIS sai vuonna 2014 muutamaksi kuukaudeksi laajemman alueen, Musayabin piirikunnassa sijaitsevan Jurf al-Sakharin, haltuunsa. Hashd al-Shaabi valtasi alueen ISISiltä 2014 ja ajoi alueen sunniasukkaat pakolaisuuteen. Jurf al-Sakharin alue on usean tiedonhankintamatkalla haastatellun tahon mukaan yhä vaarallinen. Jurf al-Sakhar sijaitsee Bagdadin kaupungin ja shiiamuslimien pyhiinvaelluskaupunkien Kerbalan ja Najafin välissä. Alueelle ei ole paluumuuttoa.¹⁹⁴ Jurf al-Sakharია kontrolloivat Hashd al-Shaabin aseelliset militiat Kata'ib Hezbollahin johdolla.¹⁹⁵ Hashd al-Shaabin joukot vartioivat tarkastuspisteillä ja ne ovat syyllistyneet etnisuskonnolliseen puhdistukseen.¹⁹⁶

3.8. Basra ja muu Etelä-Irak

Basran läänissä on heimojen välisiä konflikteja. Pienet riidat voivat yltyä heimoja koskeviksi konflikteiksi.¹⁹⁷ Heimot kamppailevat toisiaan vastaan jopa kranaatinheittämiä käyttäen. Armeijalla ei ole jatkuvaa kontrollia eikä se saa pidettyä pysyvästi heimoja kurissa.¹⁹⁸ Etelä-Irakin turvallisuustilanteeseen toivotaan vakautta sitten kun uuden hallituksen kiistanalaiset sisä- ja puolustusministerit viimeinkin nimitetään.¹⁹⁹

Etelä-Irak kärsii alikehittyneisyydestä ja korruptio on ongelma. Ihmiset ovat turhautuneita ja vihaisia huonoista palveluista. Iran pyrkii vaikuttamaan Etelä-Irakin kehitykseen.²⁰⁰ Etelä-Irakissa on puutetta vedestä ja jätehuolto on puutteellista.²⁰¹ Basrassa on suuret elintasoerot.²⁰²

Basran mielenosoitukset eivät ole loppuneet, vaan tulevat jatkumaan tänä vuonna.²⁰³ Hallitus on lähinnä pyrkinyt lieventämään mielenosoitusten vaikutuksia.²⁰⁴ Irakin siirtolaisuusministeriön edustajan mukaan Etelä-Irakin tilanne ja mielenosoitukset ovat aiheuttaneet jonkun verran siirtolaisuutta Basran läänissä ja Dhi-Qarin läänin Nasiriyassa.²⁰⁵

¹⁹¹ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

¹⁹² Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁹³ Kansainvälisessä organisaatiossa (C) Irakissa työskennellyt henkilö. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁹⁴ YK:n alaisen viraston edustaja. Haastattelu 21.2.2019; Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

¹⁹⁵ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁹⁶ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁹⁷ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

¹⁹⁸ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

¹⁹⁹ Kansainvälisen organisaation (E) edustaja. Haastattelu 17.2.2019; Irakin uusi hallitus on ollut vallassa yli puoli vuotta, mutta uusia sisä- ja puolustusministereitä ei ole vielä nimitetty poliittisten kiistojen vuoksi. (esim. The Arab Weekly 12.5.2019)

²⁰⁰ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

²⁰¹ Kansainvälisen organisaation (A) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

²⁰² Kansainvälisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

²⁰³ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

²⁰⁴ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

²⁰⁵ Irakin siirtolaisuusministeriön edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

Irakissa on myös näkyvää Hashd al-Shaabin vastustusta. Hashd al-Shaabia voimakkaasti kritisoinut kirjailija ja aktivisti, tri Alaa Mashzoub surmattiin Kerbalassa 2.2.2019. Hän oli kritisoinut kirjoituksissaan Irakin viranomaisia, korruptiota, sektaarisuutta ja militioita.²⁰⁶

4. Viranomaissuojelusta ja oikeudenloukkauksista

Niin suurissa kaupungeissa kuin pienissä kylissä on oma yhdistelmänsä erilaisia turvallisuusjoukkoja.²⁰⁷ Jokaisella turvallisuusjoukolla on omat ohjeensa.²⁰⁸ Viranomaiset voivat olla keskenään riitaisia, esimerkiksi ylätasolla sisäministeriön ja puolustusministeriön välillä on jännitteitä ja valtataistelua.²⁰⁹ Irakilaiset eivät mielellään käänny viranomaisten puoleen koska prosessit tapaavat kestää kauan. Toisaalta asiointiin voi liittyä julkiseen liikenteeseen liittyviä ja muita kuluja, joihin ihmisillä ei välttämättä ole varaa.²¹⁰

Erään kansainvälisen organisaation mukaan ihmisten ja poliisin välillä on jonkin verran luottamusta, mutta täydellistä luottamusta ei ole. Ihmisten luottamus paikallishallintoon on yleisestikin puutteellista. Esimerkiksi Bagdadissa suurin osa ihmisistä ei erään kansainvälisen organisaation mukaan ilmoita rikoksia, edes kidnappauksia poliisille. Ihmisten mielissä on edelleen pelkoa takavuosien tapahtumista.²¹¹ Poliisin rahoitus on hyvin puutteellista.²¹²

Ihmisten halukkuus asioida viranomaisten kanssa ISISiltä vapautetuilla alueilla vaihtelee alueittain. Moni ottaa yhteyttä viranomaisiin vain silloin kun on pakko.²¹³ Paikalliset ihmiset tekevät hyvää yhteistyötä viranomaisten kanssa terrorismin kitkemiseksi ISISiltä vapautetuilla alueilla. Ihmiset raportoivat terrorismiin liittyvistä ilmiöistä koska he eivät halua joutua pakenemaan uudelleen IDP-telttaleireille joissa moni on joutunut oleskelemaan viime vuosina konfliktin vuoksi. Muissa asioissa ihmiset eivät kuitenkaan luota viranomaisiin ISISiltä vapautetuilla alueilla. Ihmiset luottavat armeijaan enemmän kuin muihin turvallisuusjoukkoihin, koska armeijan joukoissa on edustettuna Irakin eri väestöryhmät. IDP:t eivät tunne oikeuksiaan, eivätkä halua vaivata viranomaisia muissa kuin turvallisuustarkastuksia, asiakirjoja ja kotiinpaluuseen liittyvissä asioissa.²¹⁴

Ihmiset eivät halua aina raportoida tapahtumista samalta paikkakunnalta kotoisin olevalle viranomaiselle, koska he pelkäävät tiedon leviämistä. Rivipoliisit ovat yleensä kotoisin samalta paikkakunnalta kuin missä he työskentelevät. Korkeat upseerit ja komentajat saattavat olla kotoisin muualta.²¹⁵

Aseelliset militiat ja niiden päälliköt ovat Irakissa vaikutusvaltaisia, mutta ne eivät pysty haastamaan hallitusvaltaa tärkeimmissä kaupungeissa ja etenkin niiden keskusta-alueilla. Näin on myös ISISiltä vapautetuilla alueilla, joilla armeija on läsnä. Syrjäisemmillä alueilla militiat voivat syyllistyä kidnappauksiin, ajoneuvoihin kohdistuneisiin ryöstöihin ja varkauksiin.²¹⁶ Joillakin alueilla militiat ovat virallisia turvallisuusjoukkoja vahvempia.²¹⁷

²⁰⁶ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019; The National/ Mina Aldroubi 3.2.2019.

²⁰⁷ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

²⁰⁸ Paikallisen järjestön (A) edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

²⁰⁹ Kansainvälisessä organisaatiossa (C) Irakissa työskennellyt henkilö. Haastattelu 18.2.2019.

²¹⁰ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

²¹¹ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

²¹² Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019

²¹³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

²¹⁴ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019; Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

²¹⁵ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

²¹⁶ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

²¹⁷ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

On alueita, joilta vähemmistöt pakenevat, koska he kokevat etteivät saa suojelua. Maasta on paennut esimerkiksi kristittyjä, jotka ovat menettäneet maitaan muille tahoille, eivätkä he ole saaneet tukea maanomistusoikeuksiensa todistamiseen. Bagdadissa annettiin helmikuun 2019 alkupuolella maita sijoittajille, vaikka mailla oleskeli ihmisiä, joilla oli keskeneräisiä vuokrasopimuksia. Oikeuslaitos ei voi tehdä päätöksiä vapaasti, eikä kaikkia sen päätöksiä panna täytäntöön.²¹⁸ Jotkut kotialueelleen palanneet IDP:t ovat joutuneet naapureidensa oikeudenloukkausten kohteeksi.²¹⁹

Perinteistä heimolakia noudatetaan monen heimon keskuudessa eri asioissa. Monet irakilaiset pitävät heimolakia virallista lainkäyttöä tehokkaampana ja helpompana. Heimo-oikeudessa voidaan käsitellä esimerkiksi jonkin välikohtauksen yhteydessä tehtyä surmaa tai autokolaria. Sen sijaan, että joutuisi odottamaan pitkään oikeuden päätöstä, kaksi heimoa voi neuvotella ja saada päätöksen aikaan kiistanalaisessa asiassa viikkojen sisällä. Tällä tavalla vakavatkin ongelmat kuten verikostot voidaan saada päättymään. Heimolakia noudattavat esimerkiksi hallinnon legitimoiman Hashd al-Shaabin vaikuttajat, jotka ovat usein myös omien heimojensa merkkihenkilöitä.²²⁰

Terveysammattilaiset, muun muassa lääkärit voivat joutua vaaraan, jos potilas menehtyy. Tämä riippuu potilaan perheen asenteista. Tällaiset tapaukset ovat erään järjestön mukaan tavanomaisia. Tiedonhankintamatkan aikaan käytiin keskustelua nuoresta kirkukilaisesta lääkäristä joka oli pahoinpidelty vakavasti sen jälkeen, kun hänen hoitamansa iäkäs nainen oli menehtynyt. Yleisö otti kantaa lääkärin puolesta.²²¹

Ihmisoikeusjärjestö HHRO:n mukaan Irakissa ei hyväksytä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä. Ongelma ei ole niinkään viranomaisissa kuin yhteisössä. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset eivät paljasta identiteettiään. Jotkut ovat joutuneet syrjinnän kohteeksi ja heitä on surmattu. Ongelma korostuu alueilla, joissa heimojen vaikutusvalta on vahva ja joissa on aseellisia ryhmiä.²²²

Eräs kansainvälinen kansalaisjärjestö kertoi muun muassa ISISillä vapautetuilla alueilla olevista yksinäisistä naisista, joiden miehet ja lapset ovat kadonneet tai surmattu konfliktin aikana, ja joilla ei välttämättä ole asiakirjoja. Tällaiset ihmiset eivät välttämättä saa apua viranomaisilta, vaan heitä saatetaan solvata ja nöyryyttää viranomaisten toimesta.²²³

Joitakin Bagdadissa ja Basrassa viime vuoden sisällä laajasti uutisoituja naisten surmia²²⁴ ei ole selvitetty. Surmia on tutkittu mutta johtopäätöksenä on ollut muun muassa että naiset olisivat ”riidelleet miestensä kanssa”. Ihmisoikeusjärjestö HHRO:n mukaan tällaisten surmien, samoin kuin ihmisoikeusaktivisteihin kohdistuneiden oikeudenloukkausten taustalla on halu vaientaa kansalaisyhteiskuntaa tukevat, muutoksia ja todellista demokratiaa vaativat äänet. Kansalaisyhteiskunnan tulee edetä varovasti, eikä se ole vielä riittävän vahva saadakseen muutosta aikaan.²²⁵

ISISin vastaisia pidätyksiä on paljon. Väljän terrorisminvastaisen lain varjolla tehdyt pidätykset voivat olla summittaisia.²²⁶ On myös vääriä syytöksiä ihmisten liitoksista ISISiin. Väärät ilmiannot

²¹⁸ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

²¹⁹ YK:n alaisen viraston edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

²²⁰ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

²²¹ Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

²²² Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

²²³ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

²²⁴ Muun muassa ihmisoikeusaktivisti Suad al-Ali ja entinen missi ja sosiaalisen median tähti Tara Fares ammuttiin muutaman päivän sisällä Basrassa ja Bagdadissa syyskuussa 2018. (Independent 28.9.2018)

²²⁵ Hammurabi Human Rights Organisation (HHRO). Haastattelu 18.2.2019.

²²⁶ Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

voivat johtua esimerkiksi siitä, että ilmiantaja havittelee syytetyn maata tai muuta omaisuutta itselleen. Taustalla voi olla esimerkiksi ISIS-konfliktia edeltävä maariita tai henkilökohtainen kiista. Sellaiset ihmiset, joilla on ennestään huono maine tai joilla on ongelmallisia ihmissuhteita, voivat pelätä tällaisia lavastettuja syytöksiä.²²⁷

ISIS-oikeudenkäynnit saattavat kestää vain 10-15 minuuttia ja kiinniotettuja on kidutettu. Tuomiot ovat olleet usein kuolemantuomioita tai elinkautisia vankeustuomioita (20 v). Syytetyille on usein nimitetty oikeusavustaja viimeisenä päivänä, eivätkä he välttämättä ole tavanneet asiakkaitaan.²²⁸

Human Rights Watchin (HRW) mukaan Irak syyttää tuhansia ihmisiä ISIS-kytköksistä. Kiinnioton yhteydessä on tapahtunut paljon väärinkäytöksiä ja oikeusprosessissa on vakavia menettelyvirheitä. Irakin viranomaiset eivät ole syyttäneet ihmisiä ihmisyyden vastaisista rikoksista, sotarikoksista tai kansanmurhasta, koska niitä ei ole säädetty rangaistaviksi Irakin laissa. Irak ei ole myöskään kansainvälisen rikostuomioistuimen²²⁹ jäsen.²³⁰

HRW:n mukaan Irakin tuomioistuimet eivät ole tutkineet suurta valtaosaa (vast majority) Irakin armeijan, federaatiopoliisin tai Hashd al-Shaabin, tai kurdien ja muiden ISISin vastaisten joukkojen ISISin vastaisen taistelun aikana tekemiä oikeudenloukkauksia. HRW toteaa että ISISin vastainen taistelu on antanut Irakin keskushallinnon ja Irakin Kurdistanin alaisille turvallisuusjoukoille sekä hallinnon legitimoimille shiiojen taistelujoukoille tilaa oikeudenloukkausten tekemiselle terrorisminvastaisen taistelun varjolla.²³¹

Myös syyttömiä voi joutua oikeuden eteen ISIS-kytköksistä epäiltyinä. On henkilöitä, jotka ovat olleet kuukausia kiinniotettuina sen takia, että heillä on sama nimi kuin viranomaisten etsimien henkilöiden listoilla olevalla ISIS-terroristilla, ja joita on sen vuoksi itseään epäilty terrorismista. He ovat menettäneet paljon rahaa asianajokuluihin, eivätkä monesti tiedä miten maksaa takaisin kuluja varten ottamiaan lainoja. Jotkut asianajajat ovat keskeyttäneet asiakassuhteen sellaisen asiakkaan kanssa, jolla on osoittautunut olevan sama nimi kuin ISIS-terroristilla. Viranomaiset pyrkivät ehkäisemään tällaisia ongelmia lisäämällä listoihin ISIS-epäiltyjen kohdalla heidän perheitään koskevia tietoja kuten äidin nimen.²³²

Irakissa on YK:n alaisen viraston arvion mukaan noin miljoona sellaista kotialueeltaan paossa olevaa ihmistä (IDP), jotka eivät voi palata kotiin epäillyn ISIS-kytköksen vuoksi.²³³ Irakin siirtolaisuusministeriön edustajan mukaan ongelma on suuri, ja sitä pyritään ratkaisemaan paikallisten organisaatioiden toimin. IDP-leireillä asuminen ei voi ministeriön mukaan olla pysyvä ratkaisu, vaan leirit tulisi sulkea ja IDP:iden tulisi palata kotiin.²³⁴

Paikallisen järjestön mukaan Irakissa ei ole korkean tason koordinaatiota IDP:iden paluumuuttoa varten. Oikeusistuimet voivat antaa paluumuuttajille myönteisen päätöksen, mutta turvallisuusviranomaiset saattavat estää paluun, ilmoittaen että riittäviä turvallisuustarkastuksia ei ole tehty. Paikallinen järjestö muistuttaa, että jotkut paluumuuttajat voivat joutua pakenemaan uudelleen kotialueella tapahtuvien kostoiskujen vuoksi. Noin 2000 sellaista IDP-perhettä, jotka lähtivät Bagdadista vuonna 2016 kotialueelleen, joutui pakenemaan uudelleen kostoiskujen

²²⁷ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

²²⁸ Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019; Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

²²⁹ International Criminal Court (ICC).

²³⁰ Human Rights Watch 21.9.2017.

²³¹ Human Rights Watch 21.9.2017.

²³² Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

²³³ YK:n alaisen viraston edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

²³⁴ Irakin siirtolaisuusministeriön edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

pelossa.²³⁵ Matkalla kuultiin myös että joillakin IDP-leireillä on ilmennyt poliisin väkivaltaa asukkaita kohtaan, koska asukkaista on epäilty ISIS-kytköksistä.²³⁶

Eri alueilla liikkuville ihmisille tehdään turvallisuustarkastuksia riippumatta henkilön alkuperästä. Tällöin ei ole väliä jos henkilö on vaikkapa kurdi, arabi tai turkmeeni. Esimerkiksi Anbarin läänissä turvallisuustarkastuksia tehdään kaikille kotiinsa palaaville paluumuuttajille, vaikka suurin osa läänin asukkaista on sunniarabeja.²³⁷

Yhdysvaltalainen Freedom House -tutkimuslaitos arvioi vuosiraporteissaan maailman maita antaen niille arvosanoja poliittisten vapauksien ja kansalaisvapauksien toteutumisen suhteen. Freedom Housen vuotta 2018 käsittelevän raportin mukaan laajamittaisten ISISin vastaisten taisteluiden loputtua maan turvallisuustilanne on huomattavasti parantunut, ja ISISin toimintamahdollisuudet ovat vähentyneet. Irakin oikeuslaitos on altis korruptiolle, poliittiselle paineelle, heimojoukkojen vaikutukselle ja uskonnollisille intresseille. Lainsäädäntövalta, tuomiovalta ja toimeenpanovalta sekoittuvat usein, ja oikeuslaitoksen toimintaan puututaan.²³⁸

Freedom Housen mukaan naiset saavat yhteiskunnassa puolueellista kohtelua ja joutuvat diskriminaation kohteeksi lainsäädännössä. Naisia ei tyypillisesti ole johtavissa asemissa. Seksuaalinen häirintä on työpaikoilla kiellettyä, mutta naiset tekevät siitä tiettävästi harvoin virallista ilmoitusta. Naisten liikkumista voidaan rajoittaa muun muassa siten, että heiltä vaaditaan miespuolista holhoajaa seurakseen heidän hakiessaan virastoista asiakirjoja. Naiset kokevat painetta noudattaa konservatiivisia ulkonäkö- ja käytösnormeja, ja niistä poikkeaminen voi johtaa jopa naisten surmiin.²³⁹

Freedom Housen mukaan sellaiset yksittäisten etnisten tai uskonnollisten ryhmien jäsenet, jotka kuuluvat kotialueellaan vähemmistöön ovat usein diskriminaation tai vainon kohteena, ja joutuvat hakemaan suojaa muilta alueilta. Sama koskee sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajia. Freedom House mainitsee vähemmistöistä esimerkkinä Irakin afrikkalaisperäisen väestön, jonka moni edustaja kärsii äärimmäisestä köyhyydestä ja diskriminaatiosta.²⁴⁰

²³⁵ Paikallisen järjestön (A) edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

²³⁶ Kansainvälisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

²³⁷ Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

²³⁸ Freedom House 2019.

²³⁹ Freedom House 2019.

²⁴⁰ Freedom House 2019.

Lähteet

Haastattelut

Irakin siirtolaisuusministeriön edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

Kansainvälisen kansalaisjärjestön (A) edustaja. Haastattelu 18.2.2019.

Kansainvälisen kansalaisjärjestön (B) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

Kansainvälisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

Kansainvälisen organisaation (A) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

Kansainvälisen organisaation (B) edustaja. Haastattelu 18.2.2019 .

Kansainvälisessä organisaatiossa (C) Irakissa työskennellyt henkilö. Haastattelu 18.2.2019.

Kansainvälisen organisaation (D) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

Kansainvälisen organisaation (E) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

Kansainvälisen yrityksen edustaja. Haastattelu 20.2.2019.

Paikallisen kansalaisjärjestön (C) edustaja. Haastattelu 19.2.2019.

Paikallisen järjestön (A) edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

Paikallisen järjestön (B) edustaja. Haastattelu 17.2.2019.

YK:n alaisen viraston edustaja. Haastattelu 21.2.2019.

Kirjalliset lähteet

The Arab Weekly 12.5.2019. *Worries mount over Iraq preserving its interests amid US-Iran standoff.* <https://the arabweekly.com/worries-mount-over-iraq-preserving-its-interests-amid-us-iran-standoff> (käyty 16.5.2019)

The Atlantic/ Thanassis Cambasis 10.5.2019. *Nation Building at Gunpoint.* <https://www.theatlantic.com/international/archive/2019/05/samarra-sunni-city-shia-militias-iraq/588772/> (käyty 6.6.2019)

Basnews 12.2.2019. *Closure of Hashd al-Shaabi "Fake Offices" in Baghdad Ordered by PM: Commander.* <http://www.basnews.com/index.php/en/news/iraq/500773> (käyty 5.6.2019)

The Century Foundation/ Thanassis Cambanis 2.5.2019. *Social Engineering in Samarra.* <https://tcf.org/content/report/social-engineering-samarra/?agreed=1> (käyty 23.5.2019)

Fanar Haddad 7.2.2019. *Amazing! This Hashd statement frames Abu Fadhl al-Abbas Brigade...* [Twitter]. <https://twitter.com/fanarhaddad/status/1093698248055738369> (käyty 22.5.2019)

France24 14.2.2019. *Bomb blast kills eight Shiite militiamen in Iraq* <https://www.france24.com/en/20190214-bomb-blast-kills-eight-shiite-militiamen-iraq> (käyty 6.6.2019)

Freedom House. *Freedom in the World 2019*. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2019> (käyty 6.6.2019)

Human Rights Watch 21.9.2017. *Iraq: Missed Opportunity for Comprehensive Justice*. <https://www.hrw.org/news/2017/09/21/iraq-missed-opportunity-comprehensive-justice> (käyty 6.6.2019)

Independent 28.9.2018. *Tara Fares death: Iraqi model and Instagram star shot dead in Baghdad*. <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/tara-fares-dead-iraq-instagram-shooting-baghdad-model-suad-al-ali-interior-ministry-a8558846.html> (käyty 24.5.2019)

Knights, Michael, December 2018. *The Islamic State Inside Iraq: Losing Power or Preserving Strength?* CTC Sentinel. <https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/opeds/Knights20181221-CTCSentinel.pdf> (käyty 24.5.2019)

Maahanmuuttovirasto 20.9.2017. *Irakin Hashd al-Shaabi – yleistietoa*. https://migri.fi/documents/5202425/5914056/74274_AIHashd-alShaabi_yleistietoa_200917.pdf/9da1f3ea-cd56-43a4-adc5-0fd076bc1e11/74274_AIHashd-alShaabi_yleistietoa_200917.pdf.pdf (käyty 6.6.2019)

Middle East Monitor 4.2.2019. *Prominent Iraq writer assassinated in Karbala*. <https://www.middleeastmonitor.com/20190204-prominent-iraq-writer-assassinated-in-karbala/> (käyty 22.5.2019)

Al-Monitor/ Adnan Abu Zeed 11.2.2019. *Conflict over Shiite and Sunni endowments erupts in Mosul*. <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/02/iraq-samarra-mosul-shiite-sunni-endowments.html> (käyty 23.5.2019)

The National/ Mina Aldroubi 3.2.2019. *Iraqi poet shot dead in Karbala*. <https://www.thenational.ae/world/mena/iraqi-poet-shot-dead-in-karbala-1.821147> (käyty 22.5.2019)

Reuters

22.5.2019. *Blast rocks Baghdad marketplace, differing accounts on casualties*. <https://www.reuters.com/article/us-iraq-security-blast/blast-rocks-baghdad-marketplace-differing-accounts-on-casualties-idUSKCN1SF2AK> (käyty 22.5.2019)

7.6.2018. *Election recount, Baghdad bomb fuel Iraq tensions*. <https://www.reuters.com/article/us-iraq-election/election-recount-baghdad-bomb-fuel-iraq-tensions-idUSKCN1J30Y5> (käyty 24.5.2019)

Rudaw 20.8.2018. *Hashd al-Shaabi paramilitias ordered out of 'liberated' Iraqi cities*. <http://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/200820182> (käyty 14.5.2019)

Al-Tamimi, Aymenn Jawad 2.4.2019. *The Arrest of Aws al-Khafaji: Looking at the Abu al-Fadl al-Abbas Forces*. <http://www.aymennjawad.org/22523/the-arrest-of-aws-al-khafaji-looking-at-the-abu> (käyty 22.5.2019)

UN Habitat, January 2019. *Reconstruction of Mosul*. <https://unhabitat.org/reconstruction-of-mosul/> (käyty 5.6.2019)

The Washington Institute/ Philip Smyth, May 2019. *The Shia Militia Mapping Project*. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-shia-militia-mapping-project> (käyty 23.5.2019)